

Västra muren i aftonsol. Foto: Göran Larsson ©.

Jerusalem den 29 november 2013

Kära vänner!

Denna kombinerade chanukka-, advents-, jul- och nyårshälsning skriver jag när jag nyligen återvänt efter en månads undervisning i Sverige. Där upplevde jag så tydligt hur hösten höll på att övergå i vinter. Här är det ovanligt varmt. Så sent som i förrgår hade vi 28 grader. Men det känns att sensommaren håller på att övergå i höst, och förhoppningsvis börjar också de välbehövliga vinterregnen snart att vattna detta torra land.

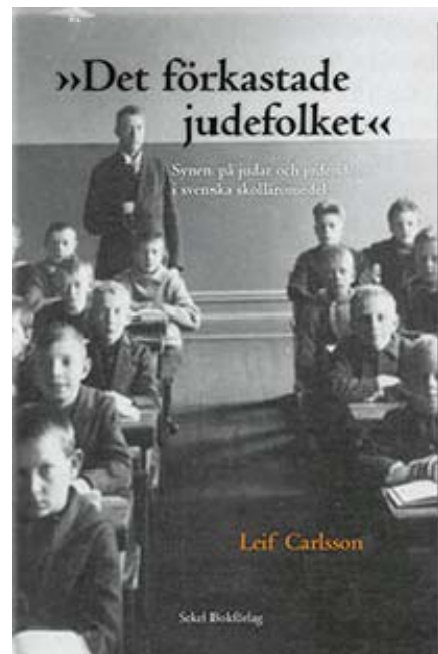
Under mina resor den senaste månaden, kom jag ofta in på frågan om Jesu judiskhet, hur han avklätts sin judiskhet, och hur judar och

judendom framställts som en negativ motpol till Jesus och kyrkan. Efter ett föredrag kom en kvinna fram och utbrast: "Detta skulle verkligen behöva tas upp i skolans undervisning. Där vet de ju ingenting om detta!" Jag kom sedan att fundera mycket över hennes ord, i all synnerhet som jag några dagar tidigare mottagit en alldeles nyutkommen bok som heter *"Det förkastade judefolket": Synen på judar och judendom i svenska skolläromedel*, skriven av Leif Carlsson, universitetslektor vid Högskolan i Jönköping. Nu har jag också hunnit läsa hans bok, som på ett förtjänstfullt sätt behandlar ett mycket väsentligt ämne. Få kategorier av litteratur kan väl påverka läsare mera än läroböcker, vilka vänder sig till människor i deras mest mottagliga ålder och vilkas innehåll dessutom förutsätts bli inlärt och redovisat. Märkligt nog har hittills mycket lite forskning ägnats åt judendomen och relationen judendom och kristendom i svenska läromedel.

Författaren har tvingats begränsa uppgiften, eftersom ett så omfattande bokbestånd står till förfogande. Dessutom berörs nog sällan detta ämne förrän på en något högre nivå i undervisningen. Därför behandlar författaren endast läromedel för realskolan, flickskolan och gymnasiet från 1900-talets början och fram till dagens motsvarande skolor. Vilken bild av judar och judendom har då förmedlats under denna tid till svensk ungdom genom dessa läroböcker?

Det är ingen vacker bild som framträder, och efter att ha läst boken frågar jag mig om inte okunnighet trots allt är bättre än den nidbild som tidigare generationer fick sig till livs. Jag kan här endast i korthet nämna några standardmotiv som förekommer i snart sagt varenda en av de undersökta läroböckerna fram till Gösta Lindeskogs nyorienterande böcker på femtiotalet och den mera objektiva undervisningen i religionskunskap från mitten av sextiotalet.

Det som förenar dem är att de på ett eller annat sätt framställer judendomen som kristendomens motsats. Sättet på vilket det sker varierar. Vanligast är att kontrastera den förmenta lagiskheten, gärningsläran, hyckleriet, skrymteriet, självgodheten och egenrättfärdigheten hos judarna med tron, ödmjukheten, nåden och den

Det förkastade judefolket

tillräknade rättfärdigheten hos de kristna. Ofta ställs hämnd och vedergällning mot barmhärtighet och förlåtelse.

En annan vanlig kontrast är den mellan den trånga nationalism som tillskrivs judendomen och kristendomens gränslösa universalism och mellan judarnas kollektiva tänkande och kristendomens individualism. Vidare beskrivs fariseerna inte bara som Jesu huvudmotståndare utan också som de verkliga representanterna för judar och judendom, vilket med författarens träffande formulering "haft ödesdiga konsekvenser som ett av de bärande motiven i kyrkans judekritik" (sid. 137).

En sådan principiell motsättning mellan Jesus och hans folk leder i sin tur till att judarna betraktas som huvudskyldiga till Jesu död, och att kristendomen framställs som judendomens ersättning. Kyrkan är det nya och sanna Israel som ersätter det gamla gudsfolket. Judendomen ses endast som en förberedelse till kristendomen och har sedan spelat ut sin roll. Judendomen blir till sist endast ett problem som finner sin lösning i kristendomen. Man frestas nästan använda termen "slutgiltig lösning".

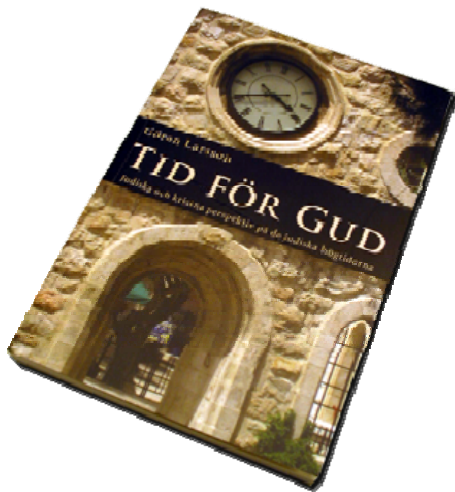
En sådan bild av judarna förmedlades alltså medan mordet på sex miljoner judar förbereddes och utfördes i vårt lands omedelbara närhet. En viss förbättring kan skönjas i läromedlen under senare år, men det tar tid att ändra på nedärvda tankemönster och stereotyper. Dessa är sorgligt nog fortfarande märkbara i kyrkans förkunnelse trots den hälsosamma omvärdering av kristendomens framväxt och relation till det judiska folket som skett efter Förintelsen i de flesta större kyrkor.

Utöver själva undersökningen av läromedlen innehåller Leif Carlssons bok ett inledande kapitel, "Judefientlighetens europeiska historia", som också behandlar de tyska kyrkornas agerande under nazisttiden. Hans bok är värd att bli läst av alla som är intresserade av judisk-kristna relationer och av antisemitismens djupa rötter långt ned i kristen teologi och i Europas gemensamma kulturarv. Den 193 sidor omfattande boken kostar 190 kronor inklusive porto och kan beställas av författaren: Leif Carlsson, Bymarksgatan 30, 554 48 Jönköping, leif@roundtrips.se.

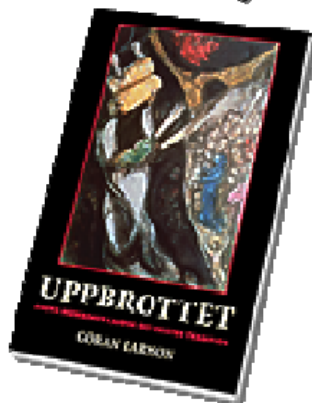
I samband därmed vill jag också påminna om Jubileumsfondens egna böcker, inte minst *Fönster mot Gud*, som vill förmedla en bild av Jesus som del av sitt eget folk. Böckerna skickas ut så snart beställningarna nått vår bokdistributör Anita Taranger, Oxelgatan 26, 565 33 Mullsjö, anita.taranger@hotmail.com, tel. 0392-36021. Priset inkluderar frakt (inbetalningskort bifogas):

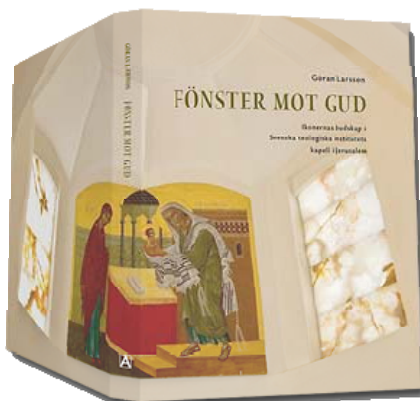
Zvi Kolitz,
Jossel Rakovers samtal med Gud
(2003, 2005),
100 kronor.

Göran Larsson,
*Tid för Gud: Judiska och kristna
perspektiv på de judiska högtiderna*
(2006),
140 kronor.

Göran Larsson, *Upprottet: Andra
Moseboken i judisk och kristen
tradition* (2007),
180 kronor.

Göran Larsson, *Fönster mot Gud:
Ikonernas budskap i Svenska
teologiska institutets kapell i
Jerusalem* (2011),
120 kronor.

Så har jag några påminnelser om kommande program. Även nästa år kommer jag att föreläsa i Sverige under januari-februari. I bifogade program har jag angett de offentliga samlingarna samt möjligheter till närmare upplysningar. Det är inte alldeles fullständigt ännu, men jag hoppas få se många av er vid dessa samlingar. Varmt välkomna!

Sonia Schlossman och jag fortsätter våra kursresor till Rom och Sicilien även nästa vår. I mitt förra rundbrev skrev jag lite mera utförligt om resan till Sicilien. Anmälningar till den resan måste lämnas senast under första veckan i januari, eftersom hotellen vill ha besked så lång tid i förväg. Sicilienresan äger rum 26 april-3 maj, och Romresan 5-10 maj. För information och anmälningar kontakta Ulla Terling, tel. 08-58036776; ulla.terling@comhem.se eller sonia@romajudaica.nu.

I Sverige tänds det första adventsljuset nu till helgen. Självt kommer jag att predika i högmässan på söndag, som vi traditionsenligt firar i Birgittasystrarnas konvent i Betlehem. I år sammanfaller de

kristnas Första advent med judarnas ljushögtid, *Chanukka*, "Tempelinvigningsfesten", eller *Chag urim*, "Ljusfesten". Den varar i åtta dagar, varvid den åttaarmade ljusstaken ökar i styrka med ett nytt ljus dag för varje

Chanukkaljusstake.

dag. I onsdags tändes det första ljuset. Under årets mörkaste tid tänder vi alltså ljus av olika anledningar. Det som förenar oss människor är till sist vårt behov av ljus i en värld som präglas av så mycket mörker och vår längtan efter att få sprida ljus och värme i detta mörker.

Vi önskar också att vår lilla fond ska kunna fortsätta sitt arbete för fördjupade kunskaper och för ökad förståelse och respekt, framför allt mellan Bibelns judiska och kristna arvtagare. Vi kan nu se tillbaka på nästan femton års verksamhet som helt och hållet burits upp av frivilliga gåvor. Tack för ljuset ni spridit och för att ni gjort ännu ett

verksamhetsår möjligt för oss! Vi önskar er en ljus och glädjeric högtid med en välsignad ingång i det nya året!

Med varm hälsning från Jerusalem,

Er tillgivne

Reseprogram januari - februari 2014

Januari:

- 22-23 *Prästfortbildning*, Flämslätt, Skara stift.
- 25-26 *Församlingshelg i Trollhättan*. Lördag kl.10-14.30: Kyrkans hus, Drottninggatan 42, Trollhättan. Information: Lars-Ake.Petersson@svenskakyrkan.se, tel. 0520-472928. För deltagande i sopplunch, anmälan till tel. 0520-472900 senast den 20 januari.
Söndag kl.11, högmässa i Trollhättans kyrka.
- 27-28 *Bibel- och predikoforum på Fjellstedtska skolan*, Linnégatan 1, Uppsala. "Att predika under förfasta och fasta". Måndag kl.9 - tisdag kl.15.30. Information och anmälan: <http://www.fjellstedtska.se>; Leif Norden-storm, leif.nordenstorm@fjellstedtska.se; 018-161102, 0708-146775.
- 28 *Föredrag i Helga Trefaldighets församling*, Prästgården, Odinslund 4, Uppsala. Britt-Marie Helgesson, 018-4303705, britt-marie.helgesson@svenskakyrkan.se.

Februari:

- 3-5 *Meditationsgården*, Berget, Rättvik: Måndag kl.18 - onsdag kl.14. Information och anmälan: Stiftelsen Berget, 795 91 Rättvik; tel. 0248-797170; info@berget.se eller peder@berget.se; http://www.berget.se/program/visa/ett_trd_och_en_rot_-_en_kropp_och_mnga_lemmar_tv_bilder_om_enhet_och_mngfal
- 5 *Föredrag i Lugnetkyrkan*, Falun, kl.19.
Britt Nilsson, bridan@swipnet.se; 0733-879 468.
- 6 *Föredrag i Kvarnforskyrkan*, Sveaborgsg 8, Kvarnsveden, Borlänge, kl.19. Britt Nilsson, bridan@swipnet.se; 0733-879 468.

- 7 **Föredrag i Wasakyrkan**, Landsgatan 25, Hedemora, kl.16.
Sabbatsmåltid kl.18. Bo Zetterlund, bo.g.zetterlund@telia.com;
070-3307987.
- 9 **Föredrag i Veddige församlingshem**, Nygatan 18, Veddige kl.17.
Marie Friberg Antonsson, marie.f.antonsson@svenskakyrkan.se;
0730-644823.
- 10 **Föredrag på Kyrkbacksgården**, Norra Klöxhultsvägen 3, Älmhult,
kl.18. Marcus.Lejon@svenskakyrkan.se; 0476-561 83.
- 11 Föredrag i Värnamo kyrka kl.18.30. Ann-Mari Wiberg; 076-2676100,
am.wiberg@hotmail.com.
- 12 **Föredrag i Västbo kontraktsgård**, Kulltorp, kl.9-12. Mässa samt
föredrag i Gislaveds kyrka kl.18.30. Ingemar Nilson; 0371-83652;
ingemar.nilson@svenskakyrkan.se.
- 13 **Föredrag i Sävsjö församlingshem**, Tegnérgatan 42, Sävsjö,
kl.18.30. Ilse Karlsson, ilse.karlsson@svenskakyrkan.se; 0382-
46306.
- 15 **Seminarium i Tabernaklet**, Storgatan 39, Göteborg, kl.10-14.
Anmälan: Annelie Enochson, annelie.enochson@riksdagen.se; 0706-
550650.
- 16 **Gudstjänst i Tabernaklet**, Storgatan 39, Göteborg, kl.11.

Göran Larssons jubileumsfond för judisk-kristna relationer:

Adress i Israel: Hatekufa 17/4, 92628 Jerusalem
tel. 00972-2 648 1979 eller 00972-50 685 0346 (mobil)

Adress i Sverige: Lunden, 51994 Björketorp, tel. 0730-949504

E-postadress: goran.larsson@judiskristnarelationer.se

Hemsida: www.judiskristnarelationer.se

PlusGiro (Postgiro) 195 85 45-4

Bankgiro 5374-4249